

розробка зорово-проблемних фреймів, що відверто виходять за межі канонічного літературознавства.

В есеї "Європейське переживання України", що належить до семантикоцентричних у МакроD "Нація. Культура. Література", резонаційне місце епіграфа відведено афористичній формулі-максимі Бернара-Анрі Леві (Франція), якою, до речі, цей есеї і завершується: "Європа – це не місце, а

ідея". Проектуючи її на українські реалії та реальність, варто мовити: "Європа – це не місце й навіть не ідея, це – дія". Проблема нині якраз у тому, щоби, послуговуючись накопиченим і вербально оприявленим ресурсом націєвістики та європейськовекторних концепцій і цінностей, розпочати їхнє послідовне конкретне втілення. Позаяк такі категорії, як "дія" та "діяти", і є, власне, утіленням європейського способу мислення й буття.

#### ЛІТЕРАТУРА

1. Жулинський М. Нація. Культура. Література. – К.: Наук. думка, 2010. – 560 с.
2. Ортега-і-Гасет Х. Старая и новая политика // *Полис*. – 1992. – № 3. – С. 133-142.
3. Ортега-і-Гасет Х. Бунт мас // *Ортега-і-Гасет Х. Вибрані твори* / Пер. з іспан. В. Бурггардта, В. Сахна, О. Товстенко. – К.: Основи, 1994. – С. 15-139.

Отримано 13 квітня 2012 р.

Ярослав Голобородько  
м. Херсон

## ІСТОРІЯ ЛІТЕРАТУРИ В ЧАСИ ПОСТ-ІСТОРІЇ

Денисова Т. Історія американської літератури ХХ століття. – К.: ТОВ "Видавничий дім "Києво-Могилянська академія", 2012. – 487 с.

Розширений і оновлений варіант навчального посібника доктора філологічних наук, професора Тамари Денисової "Історія американської літератури ХХ століття" безперечно зацікавить усіх, хто вивчає та викладає в Україні історію літератури США. Посібник рекомендований Міністерством освіти і науки, молоді та спорту для студентів філологічних спеціальностей, а сприяла його виходу у світ Програма академічних обмінів ім. Фулбрайта.

Нагальна потреба перевидання оновленої "Історії американської літератури ХХ століття" визначена кількома чинниками. За десятиліття, що минуло після виходу першого варіанта посібника, з'явилися нові імена та тенденції в американському літературному процесі початку ХХІ ст., які концептуально осмислені в рецензованій праці, зокрема в розділі "Плюралізм сучасності". Суттєво доповнено науково-теоретичними ідеями розділ "Про феномен мультикультуралізму", розширено презентацію самобутньої афроамериканської складової в цьому культурному процесі – "Афроамериканському триптиху" передусе тепер характеристика "Гарлемського

ренесансу" 1910 – середини 1930-х рр. До спектра мультикультурного проекту введено місткий нарис про літературу індіанців США. Поглиблено характеристику також "українсько-американської ідентичності" в мультикультурному просторі Сполучених Штатів на основі прози талановитого Аскольда Мельничука.

До розширення аудиторії книжки Т. Денисової заохоче також сучасний інтенсивний та плідний розвиток в Україні такої галузі літературознавства, як компаративістика: фахівці з різних сфер порівняльних студій дедалі частіше відчують потребу враховувати у своїй практиці непересічні художні й духовні здобутки американської культури

XX – поч. XXI ст. Для таких наукових досліджень запропонований у праці системний аналіз літературного процесу США стане надійним корелятом у вибудові власних зіставлень окремих художніх явищ та науково-теоретичних концептів універсального та індивідуального мистецького досвіду.

Нарешті, тим майбутнім читачам книжки, хто викладає літературу у вищих навчальних закладах і працює в умовах, коли навіть у класичних університетах скорочують та ущільнюють навчальні програми курсів, хто на практиці відчуває, наскільки менше часу щорік вдається відвести на власне *американський* сегмент світової літератури, цей посібник необхідний як надійний інтелектуальний ресурс, як комплекс навчально-методичних матеріалів, на основі яких можна формувати професійні знання та навички сучасних філологів. Такому завданню сприяє науковий апарат видання, оновлений і уточнений для кожного розділу чи теми.

Вагомою рисою наукового новаторства праці вважаємо здійснену в ній спробу виваженої відповіді на виклики, з якими стикається кожний автор, що на межі століть та мілленіуму береться за створення історії літератури як такої. Уже під час роботи над першим варіантом книжки Т. Денисової, особливо у 2001–2002 рр., на шпальтах науково-критичної преси точилася дискусія про релятивний характер утворення канону для будь-якої епохи, про ненадійність критеріїв відбору репрезентативних постатей, про відносність параметрів науково-критичних оцінок, про відмову багатьох провідних теоретиків та літературно-критичних шкіл від самого поняття “літературний процес”. Полеміка такого роду не припинялася і впродовж десятиліття, що минуло після першого видання цієї праці, а поява українських перекладів монографій Д. Перкінса з інтригуючою назвою “Чи можлива історія літератури?” (2005) та Г. Блума “Західний канон. Книги на тлі епох” (2007) ще загострила теоретичні суперечки між прихильниками й опонентами поняття “література основного потоку”.

Дискусійні моменти та проблеми системного підходу до створення історії літератури в сучасній постмодерній культурній парадигмі Т. Денисова

акцентує в “Плпледдніх заввагах” до посібника. Її власний проєкт історії літератури США сформований як переконлива версія того, якими можуть бути функція та призначення історико-літературних досліджень на сучасному етапі гуманітаристики. На наш погляд, концепція рецензованої праці заснована на принципі своєрідної трієстості, за яким вагомих критерій репрезентативності того чи того тексту в історії літератури США – це відтворена ним діалектика національної “історії літературності”. Водночас типи творчої свідомості та індивідуальні моделі мистецького пошуку дослідниці вияскравлює як соціокультурним контекстом, так і особистісним досвідом митця. Подані ці два чинники лаконічно, у максимально оптимізованих, однак увиразнених авторською рецепцією формах. У новій “Історії американської літератури XX століття”, безперечно, відлунює той варіант сприйняття зв’язку між текстом та контекстом, за яким “традиційна модель змін у літературі як безперервний розвиток” (М. Фуко) та поступ поставлено під сумнів. Авторка демонструє розриви й непередбачувані повороти в літературному процесі – через те маємо в її проєкті дві “хвилі” літературного нонконформізму, демонструє їх в індивідуальних творчих історіях, і тому ті самі літературні персоналії репрезентовані в різних моментах їх літературної практики. Віднайти баланс у взаємовпливах загальноісторичного та індивідуального Т. Денисовій допомагає органічне поєднання багаторічного дослідницького досвіду та енергії, наснаженої досвідом викладання літератури – у Київському національному університеті імені Тараса Шевченка, у Національному університеті “Києво-Могилянська академія” та в багатьох інших вищих навчальних закладах.

Професор Денисова відстоює своїм текстом можливість створення “живої”, не канонізованої історії американської літератури, і в тому вона спирається як на власну глибоку рецепцію літературних явищ, так і на позиції колег-американістів в Україні, Росії, Польщі, Сполучених Штатах: серед останніх – найавторитетніші імена С. Берковіца, І. Хассана, Е. Елліота та інших науковців.

Рецензоване видання продовжує й

